

GÖNÜL SÜRGÜNÜ

Osman AKTAŞ

*“Bugün ben bir güzel gördüm
Bakar cennet sarayından
Kamaştı gözümün nuru
Onun hüsn-i cemalından”*

Kulağımda anamın sesiyle hatırladığım ilk şiir, ilk türkü, ilk deyiş... Rahmetli anamın en çok seslendirdiği ninniydi benim için belki de... Emrah'ı böyle tanıdım, böyle tanıdım âşıklık geleneğini.

Erzurumlu Emrah... Döneminin Türk şiirini en iyi bilen ve uygulayan şairi, gerek irticalen (doğaçlama), gerek yazarak söyleyen saz ve kalem şuarası Emrah... Yalnızca heceyle değil, aruzla da birçok şiiri olan bu şair, kendi döneminde kendini anlayacak insanların azlığı nedeniyle hayli sıkıntılı günler geçirmiş bir ozan. Söylentilere göre Kastamonu'ya geldiğinde elinde sazı ile onu gören bir grup içki içen genç; *“Hey âşık şu sazını çal da bizi biraz eğlendir”* demişler. Emrah da; *“Ben Hak âşığıyım, köçek değilim sizi eğlendireyim. Hak için söylerim”* diye cevap vermiş.

Erzurumlu Emrah... Geleneği bozmamak adına biyografisinden küçük bir parça nakledelim. Emrah Erzurum merkez köylerinden Tambura köyünde, kimi kayıtlara göre 1775, kimi kayıtlara göre ise, 1777'de doğmuştur. Gençliğinin ilk yıllarına kadar Erzurum'da yaşayan Emrah, sevdiği kızın bir başkasıyla evlendirilmesi sebebiyle gurbet serüveninin başlıyor. Sivas, Konya, Niğde, Kastamonu, Sinop, Trabzon, Tokat illerini dolaştığı ve Niksar'a geçerek burada ömrünün kalan kısmını tamamladığı bilinmekte... Tokatlı Nuri'nin Emrah'ın çıraklığını yaptığı ve bazı kaynaklarda 1854 olarak verilse de, 1860'da Niksar'da öldüğü yine Tokatlı Nuri'nin bir şiirinde geçiyor.

Emrah da Dertli ve Gevheri gibi divan şiirinin ustaları olan Fuzuli, Baki, Nedim, Nesimi'den etkilenmiş, hatta gazel, murabba, muhammes gibi örnekler vermiş bir şair olarak karşımıza çıkmakta. Asıl Emrah'ı halk nazarında ve günümüzde karşımıza çıkaran söylediği, koşma ve semaileridir.

Hakkında çok geniş bir bilgiye sahip olmadığımız Erzurumlu Emrah, gerek melodi, gerekse şiirleriyle diğer şairlere nazaran tekrara en az düşen şairlerden biridir. Medrese eğitimi alması ise, onun Arapça ve Farsça kelimeleri de hece şiirinde adeta bir zenginlik unsuru olarak kullanmasını sağlamış, şiirine bir ihtişam, farklı bir derinlik vermiştir.

Ben hece şiirinin tarihsel süreci içinde çok başarılı bulduğum ve okumaktan büyük haz aldığım beş on şairinden biri olarak Erzurumlu Emrah'ı gösterebilirim. Belki de her ikimizin de Erzurumlu oluşu benim bir zaafim olarak gösterilebilir, ama ben bunun da çok güzel bir zaaf olduğu düşüncesindeyim. Neden mi? Uygurların bile etkilenebildiği bir şairin benim zaafim olması, bu zaafın bir mutluluğa dönüşmesine yetmez mi?

*“...
Dedim inci nedir dedi dişimdir
Dedim kalem nedir dedi kaşımdır
Dedim on beş nedir dedi yaşımdır
Dedim artık var mı dedi ki yoh yoh*

*Dedim ölüm vardır dedi aynımda
Dedim zulüm vardır dedi boynumda
Dedim ak sineler dedi koynumda
Dedim sevebilsem dedi ki yoh yoh*

*Dedim Erzurum nen dedi ilimdir
Dedim gider misen dedi yolumdur
Dedim Emrah nedir dedi kulumdur
Dedim satar musan dedi ki yoh yoh”*

Evet, Erzurumlu Emrah, 18. yüzyıla damgasını vuran ve o damganın mürekkebinin kokusu hâlâ kaybolmamış bir şair... Emrah, sevda pastasının hamurunu daha mükemmel kıvamda tutturacak birinin olmadığı dönemde yoğuran bir usta...

*“Felek çakmağını üstüme çaktı
Beni bir onulmaz derde bıraktı
Vücutum şehrini odlara yaktı
Yandım ateşine su leyli leyli”*

Bir insanın yaşayabileceği aşk depresyonu bundan güzel daha nasıl anlatılabilir ki... İşte benim Emrah tutkum bu yüzden.

*“Ben beyan edeyim derd-i derunum
Sen dinle ey Şah-ı levendim benim
Zülfünün telinden elim çekmezim
Çekilse destinle kemendim benim*

*Cismim delik deşik nay gibi oldu
Hasretli gözlerim çay gibi oldu
Büküldü kametim yay gibi oldu
Akından ey kaddi bülendim benim
...”*

Kelimeler şiirin etini ve kemiğini oluşturarak âdete âşık olunacak bir serv-i revan karşımıza çıkarıyor Emrah’ın sazı ve dilinde. Belki de bizler bu şiirleri okudukça karşılaştığımız her güzelde bir parça bulup Karacaoğlan misali âşık oluyoruz. Öpüşmek, sevişmek için değil, şiirde tanıdığımız bu yüce aşkı yaşayabilmek için...

*“Ey meral bakışlı ey peri suret
Çok açtı bağrında yara gözlerin
Bilmem huri midir yoksa ki âfet
Yakar baktığını nara gözlerin”*

Bu gözlere âşık olmamak mümkün mü? Bu şiiri okuduktan sonra her güzel göz bizi kendisine âşık edecek elbette ve biz de donup kaldığımız gözler karşısında kendimize geldiğimizde içimizdeki yangına su aramak için saza bile ihtiyaç duymadan Safa ve Merve arasında koşumuzu sürdüreceğiz. İşte gerçek aşk da bu değil mi?

*“Gönül gitmek ister gurbet illere
Velakin bizleri yar eğlendirir
Ezelden mailiz gonca güllere
Bülbül-i şeydayı zar eğlendirir*

*...
Bir sözüm var aşikâre söylenmez
Söylesem de nazlı yarca dinlenmez
Zencir ile bağlasanız eğlenmez
Emrah’ı zülfünde yar eğlendirir”*

Aslında her birimiz biraz Emrah, biraz Kerem, biraz Mecnun değil miydik, şu diziler ve internet olmadan önce. Sonrası malum... Yine de yüreğinde saf sevgi besleyenlere selam olsun, deyip bitirelim yüreğimizdeki hazin çığlığı Emrah’ın sazına konuk ederek.

*“Kerem kıl ey saki yüz verme bana
Gönül o yüzlerden farıdı gitti
Sevda illerinden açma söz bana
O iller bana bir nar idi gitti*

*...
Gözlerim o yârin muvafık ismi
Hüsüne düşmüştür mutabık ismi
Ne zaman okunsa bir âşık ismi
Derler ki bir Emrah var idi gitti”*